

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ ЩЕБЕНЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ

(Представлено к.е.н., доц. Киян А.В.)

Досліджено основні підходи до визначення поняття «готова продукція» до якої відноситься щебенева продукція. У статті охарактеризовано основні поняття, що стосуються готової продукції до якої відноситься щебенева продукція та відображення руху щебеневої продукції в обліку.

Під час дослідження були використані загальнонаукові методи: індукції та дедукції, діалектичний, історичний та системний, а також методи бухгалтерського обліку.

Розкрито деякі аспекти первинного обліку щебеневої продукції та її реалізації на підприємствах та внесено пропозиції щодо вдосконалення обліку щебеневої продукції.

Ключові слова: *готова продукція, щебенева продукція, виробництво, реалізація, облік, первинні документи*

Постановка проблеми. Результатом діяльності підприємств гірничої промисловості являється випуск готової продукції, виконання робіт чи надання послуг. Вартість готової продукції, робіт та послуг переходить із сфери виробництва в сферу обігу. Випуск та реалізація готової продукції підприємствах гірничої промисловості є найбільш важливою ділянкою бухгалтерського обліку. Продукція яку підприємство реалізує являється головним джерелом отримання прибутків, що є основною метою його діяльності та актуальністю цієї статті.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питанню організації первинного обліку готової продукції присвячено праці відомих вчених, таких як: О. Гелета [1], Р.Л. Нашкерська [2], Н.С. Петришина [3], О. О. Радзіонова [3] Хом'яка [5], В.І. Лемішовського [5], Г.В. Проте ряд важливих проблем обліку готової продукції, а саме щебеневої ще й досі залишилися не дослідженими.

Метою статті є визначення проблем організації первинного обліку щебеневої продукції та формування пропозицій щодо його покращення.

Викладення основного матеріалу. На сьогоднішній день в Україні нараховується біля 300 підприємств, що виробляють щебенева продукцію. Як правило, напрямки використання щебеню залежать від спеціалізації підприємств, що їх використовують. Виділяють п'ять основних груп підприємств, що в своїй діяльності використовують щебенева продукцію:

- заводи залізобетонних виробів і конструкцій, домобудівні комбінати, виробники товарного бетону;
- дорожньо-будівельні організації та організації, що займаються ремонтом й обслуговуванням доріг – для влаштування покриттів і основ автомобільних доріг;
- організації з ремонту залізничної колії – баластовий шар залізничної колії;
- організації й підприємці, що надають послуги в області садово-паркової індустрії й ландшафтного дизайну – для влаштування покриттів і основ для доріжок і

площадок;

- організації, що виконують роботи, пов'язані із житлово-комунальним господарством і благоустроєм територій – для влаштування покриттів і основ для пішохідних доріг і площадок [1].

Щебень є готовою продукцією на підприємствах гірничої промисловості.

Готова продукція – це продукція (виріб, напівфабрикат, робота, послуга), що повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають відповідні її особливості), відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад [3].

Таким чином, щебенева продукція – продукція, яка одержується шляхом дроблення гірських порід, гравію і валунів та некондиційних відходів по переробці руд і відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад.

Щебень в Україні можна класифікувати за основними видами:

- гранітний щебень,
- гравійний щебень,
- вапняковий щебень.

Щебенева продукція на підприємствах гірничої промисловості проходить такі операції:

- а) випуск продукції з виробництва і здача її на склади;
- б) зберігання продукції на складах підприємства;
- в) відпуск продукції на місці однородним і відправка (відвантаження) іногороднім покупцям;
- г) відпуск продукції для внутрішніх потреб основних цехів, для збуту продукції (наприклад, тара власного виробництва) та ін.;
- д) реалізація продукції (одержання грошей від покупців за відпущену продукцію) [2, с. 301].

Для обліку щебеневої продукції призначений рахунок 26 «Готова продукція». За дебетом рахунку 26 відображається надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю, за кредитом – реалізація готової продукції.

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про щебенева продукцію визначаються П(С)БО 9 «Запаси» та 16 «Витрати». В бухгалтерському обліку щебенева продукція оцінюється у відповідності до П(С)БО 9 «Запаси» за первісною вартістю, яка визначається згідно з П(С)БО 16 «Витрати».

П(С)БО 16 «Витрати» визначає два поняття собівартості готової продукції:

- 1) собівартість реалізованої продукції;
- 2) виробнича собівартість продукції. Оцінка готової продукції при її продажу залежить від облікової політики підприємства, в частині оцінки запасів при їх вибутті.

При цьому можуть застосовуватися методи, передбачені П(С)БО 9 «Запаси». При відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою, – первісна вартісна (по дебету рахунку 901 «Собівартість реалізації готової продукції»), та оцінка, що визначаються за домовленістю сторін (по кредиту рахунку

701 «Дохід від реалізації готової продукції») [4].

Щебенева продукція оформлюється здавальною накладною і передається на склад. На невеликих підприємствах гірничої промисловості щебенева продукція прямо на виробництва, проминувши склад, відвантажується покупцям. На складі щебенева продукція обліковується в кількісному виразі за її видами на картках або в книгах складського обліку. В картці або книзі визначаються назва продукції, її номенклатурний номер, одиниця виміру, розмір, марка, ціна за одиницю. Облік щебеневої продукції на складі ведеться в міру її надходження на склад або відпуску зі складу. В картках або книгах складського обліку робляться записи про надходження та відпуск щебеневої продукції і щоденно виводяться її залишки.

Кількісний облік щебеневої продукції за її видами та місцями зберігання може бути організований декількома способами:

1) в сортових картках складського обліку, при якому в бухгалтерії складають або обробляють групувальні відомості оприбуткування продукції за її видами в розрізі підрозділів-виробників та за місцями зберігання;

2) безкартковим способом, кожен день складають оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва і руху готових виробів у розрізі складів та інших місць зберігання. Залишки готових виробів періодично інвентаризуються.

На підставі здавальних накладних, що виписуються у двох примірниках, складається відомість випуску продукції. Оцінка у звітному періоді може здійснюватися за фактичною собівартістю і за обліковими цінами з деяким відхиленням від фактичної собівартості. Наприкінці місяця обов'язковою умовою є облік щебеневої продукції за фактичною собівартістю (визначається за даними аналітичного обліку затрат на виробництво).

Дані первинні документи після оформлення здаються в бухгалтерію, де виписується рахунок-фактура. Узагальнена інформація за операціями, пов'язаними з рухом щебеневої продукції і товарів знаходить своє відображення при журнально-ордерній формі обліку у журналах-ордерах № 3, № 5, № 6, а за умов використання спрощеної форми бухгалтерського обліку – у відомостях 2-М, 3-М (розділ I), 5М (розділ II). Облік процесу реалізації потребує значного спрощення, вдосконалення облікових регістрів та, особливо, зменшення та уніфікації первинних документів.

Облік щебеневої продукції повинен забезпечити контроль за:

- виконанням завдань по випуску продукції згідно з договірним асортиментом на всіх стадіях її руху;

- зберіганням готової продукції за обсягом, асортиментом та якістю;

- своєчасною випискою документів на відвантаження;

- використанням фінансових і матеріальних ресурсів за допомогою складання планових і фактичних калькуляцій собівартості продукції.

Аналітичний облік щебеневої продукції на підприємствах ведеться за місцями її зберігання та окремими видами у натуральних, умовно-натуральних і вартісних показниках.

Отже, облік щебеневої продукції здійснюється на основі первинних документів – актів, накладних, відомостей випуску продукції; документів, що засвідчують якість, в яких вказується: дата, номер цеху та складу, найменування продукції, номенклатурний номер, одиниці виміру, кількість, ціна за одиницю [5, с. 651].

Висновки. Таким чином, до щєбєнєвої продукції належить продукція, яка одержується шляхом дроблення гірських порід, гравію і валунів та некондиційних відходів по переробці руд і відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад.

Однак, на нашу думку, доцільно на підставі первинних документів складати реєстри документів з реалізації щєбєнєвої продукції. Реєстри необхідно формувати за напрямками реалізації, видами продукції, покупцями та замовниками. Щоденне заповнення цих реєстрів дасть змогу здійснювати оперативний контроль за реалізацією продукції, застосуванням цін та їх змінами, надходженням виручки.

Список використаної літератури:

1. Гелета О. Український ринок щєбєню з природного каміння / О. Гелета // Коштовне та декоративне каміння. - 2008. - № 3. - С. 3—11.

2. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік: [навч. посібник] / Нашкерська Г.В. – К. : центр навчальної літератури, 2004. – 464 с.

3. Петришина Н. С. Готова продукція та особливості її обліку / Н. С. Петришина, О. О. Радзіонова // Наука й економіка. - 2014. - Вип. 1. - С. 53-56. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_1_10.

4. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

5. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік та оподаткування: [навч. посібник / за ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського]. – Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2008. – 1112 с.

References:

1. Heleta O. (2008) Ukrainskiy rinh shchebeniu z prirodnoho kaminnya [Ukrainian market of natural stone gravel]. Koshtovne ta dekorativne kaminnya. - Precious and ornamental stones, 3, 3-11 [in Ukraine].

2. Nashkerska G.V. (2004) Bukhgalterskiy oblik [Accounting]. Kyiv. Tsentri navchalnoi literaturi [in Ukraine].

3. Petrishina N.S. & Radzionova O.O. (2014) Gotova produktsiia ta osoblivosti yii obliku [Finished goods and especially its accounting]. Nauka i ekonomika, 1, 53-56. nbuv.gov.ua. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_1_10 [in Ukraine].

4. The bukhgalterskiy oblik i finansovu zvitnist v Ukraini» of 16.07.99 № 996-HIV (n.d.) zakon1.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14> [in Ukraine].

5. Khomiak R.L. & Lemishovskohgo V.I. (2008) Bukhgalterskiy oblik ta opodatkovannia [Accounting and Taxation]. Lviv : Bukhgalterskiy tsentr «Azhur» [in Ukraine].

БОНДАРЕНКО Тетяна Володимирівна – магістр Житомирського національного агроєкологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку щєбєнєвої продукції